

УДК 159.922:316.64:165.242.2

КАТЕГОРІЯ «ПРАВОВИЙ СТАН»: ПРОБЛЕМА МЕТОДОЛОГІЧНО-ПРАВОВОГО (ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОГО) СТАТУСУ

Юрій Дмитрієнко

*Міжнародна академія наук екології та безпеки життєдіяльності,
Харків, 202, пр. Людвиг Свободи 39-440, E-mail: nayira@starnet.com.ua*

Використовуючи різні методологічні основи правового усвідомлення соціальних реалій, визначено філософсько-правові орієнтири теоретичної легітимізації категорії «правовий стан» як філософсько-правової, а також запропоновано оптимальну перспективу раціональної верифікації поняття «правовий стан» у світлі сучасних актуальних методологічних концепцій детермінізму.

Ключові слова: правовий стан, правова свідомість, спадкоємність правової свідомості.

Серед усіх понять сучасного українського правознавства, які ідентифікують напрями активних проблем, завдань і перспектив, найважливішим поняттям, що відбиває пріоритетну еволюційну природу синергетичних трансформацій перехідного пострадянського права і закону, що здійснюються в правокультурному середовищі, є поняття «стан», у нашому контексті «правовий стан», «праворефлексивний стан», «стан правосвідомості». Думаємо, що поняття «стан» певною мірою тотожне поняттям «цикл», «цикл соціальної активності», але в цій статті здебільшого поняттям «цикл» означуємо різні рівні соціальної активності правових рефлексій та правової свідомості в позитивній площині пізнання як права (А. А. Козловський) або в площині позитивного права, а поняттям «стан» – рівні соціальної активності у філософсько-правовій як методологічно-правовій (філософсько-методологічній) площині або в площині філософської методології права. У нашому контексті дуже близьким до поняття «стан» є поняття «поле», «конфігурація», які за методологічними ознаками належать, швидше, до синергетичних понять, але за статусним режимом інваріантних функцій у філософському знанні під час дослідження нетрадиційних детермінацій позитивного пізнання як права, належать, думаємо, філософсько-правовому підґрунтю будь-якої теоретичної процедури мислення. Розв'язання проблеми методологічно-правового статусу категорії «правовий стан» невід'ємно пов'язано з науковою програмою «Комплексний науковий проект державної програми науково-дослідницької роботи Київського національного університету ім. Т. Шевченка «Розбудова державності України 1996–2005 рр.», плановою науковою темою Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка «Розробка міжнародних правових, політичних та економічних основ розбудови Української держави № 97128», науковою темою відділення міжнародного права

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка «Міжнародно-правові основи зміцнення державності України № 97132», іншими програмами та планами.

Як відомо, поняття «стан» є абстрактним, має фундаментальний характер не лише як галузево-наукова категорія, наприклад, у фізиці, а й як екстраполятивно-метафорична, яку щоразу більше застосовують у різних теоретичних, практичних та соціальних дисциплінах наукового знання. Треба зазначити, що філософська концепція правового детермінізму втілює давні думки про наявність зумовленості, закономірності та необхідності, про поліваріантне існування різноджерельних зв'язків, взаємодій в об'єктивному праві, а також можливості їхнього адекватного правоусвідомлення як у науковому, так і в соціальному пізнанні. Згідно з проведеними дослідженнями, об'єктивним субстратом для здійснення істинних процедур адекватного правоусвідомлення різноджерельних зв'язків та взаємодій в об'єктивному праві є ментальність, ментальність того соціального субстрату (людина, суспільство, етнос, народ, нація та ін.) як певного конкретно-історичного правового суб'єкта, яка слугує специфічним станом або полем правового світорозуміння, конфігурацію якого визначають географічні, політичні, грошові, культурні, мовні та ін. кордони етносу, народу, нації [1, с. 39–45; 2, с. 95–101]. Однак раніше, за радянських часів, ідею причинової зумовленості явищ і процесів розглядали здебільшого, чи навіть *тільки*, у матеріальному світі. Тому в межах матеріалістичної концепції детермінізму виводили докази причинової зумовленості, різноджерельних зв'язків і взаємодій в об'єктивному світі. Але, незважаючи на однобічність марксистського підходу до різнобарвних принципів причинової зумовленості буття, радянські філософи не змогли не використовувати надбань величезного масиву світової класичної філософії, зокрема робіт Арістотеля, Лейбніца, Г. Гегеля, Лапласа, Н. Бора, Г. Райхенбаха, Ф. Франка, П. Бріджмена, П. Дірака, М. Планка, А. Ейнштейна, П. Ланжевена, У. Гамільтона, Ж. Лагранжа, М. Остроградського, Бунге та ін. [3, с. 122–123], що сформуvalи різноджерельні основи не тільки причинової зумовленості матеріального світу [4, с. 99–100]. Думаємо, що початкові уявлення про стан рефлексивних об'єктів – їхніх початкових властивостей – на рівні свідомості в аксіологічному аспекті як неправових, непізнаних, які, згідно із здійсненими дослідженнями, набувають максимально соціально відбитих, остаточних властивостей тільки на рівні правових, як правових та тільки як правоусвідомлених – остаточних уявлень, утворюють вихідний причиново неправовий і остаточний – правовий, наслідковий – концептуальні моменти сучасної еволюційної метафілософської концепції універсального детермінізму, що має вихідними джерелами Арістотеле-Лейбніцо-Лапласівську концепцію натурфілософського, механістичного, у праворефлексивному аспекті – позитивно-правового детермінізму, – остаточними – філософію трансцендентального синтезного філософування, опосередковану синергетичною методологією посттоталітарних правових рефлексій як рефлексій правової свідомості, яку концептуально дослідила Л. В. Петрова [5, с. 79–99]. Попри здійснені дослідження, присвячені філософській категорії «стан», зазначаємо, що це дослідження радянських філософів, які

вимагають певного модернізаційного переоцінювання. Щодо категорії «правовий стан», то авторові не вдалося знайти досліджень, присвячених навіть спорідненим тематикам.

З огляду на аналіз останніх досліджень і публікацій, мета статті: 1) окреслити напрями теоретико-методологічного відстеження екстраполяційного розвитку філософсько-теоретичної думки з приводу трансформаційної еволюції філософської категорії «стан» як концептуально-методологічної в можливі прикладні категорії, «правовий стан» зокрема; 2) використовуючи різні методологічні основи правового усвідомлення соціальних реалій, виявити оптимальну перспективу раціональної верифікації поняття «правовий стан» у світлі актуальних методологічних концепцій детермінізму.

Зазначимо, що на актуальному рівні позитивних правозаконотрансформацій – сучасній позитивній методологічній *концепції лінійного детермінізму*, який дає змогу вишукувати сутність права поза його ідеєю через спадкоємність розвитку права, ментально адаптовану лише на певному етнотериторіальному часопросторі та в межах певної правової традиції як підсистемо-підструктури відповідної етнотрадиції (=національної самосвідомості), методологія трансцендентального синтетичного філософування – сучасна актуальна методологічно-правова (філософсько-правова) *концепція нелінійного детермінізму* – спроможна як ідентифікувати, оновити та цивілізаційно зрозуміти джерела походження українського права, так і закласти *еволюційний* принцип нового фундаментального філософського осмислення ідеї будь-якої природи як природної ідеї будь-яких речей, виходячи з ідеї природи будь-якої речі як кінцевої мети відповідної речі (цієї природи). Така методологія дає змогу мислити й оцінювати будь-які правові конкретності як *цїлі* не тільки в категоріях суцього, а й у категоріях належного їм смислу як певної конкретно-історичної правової епохи, так і будь-якої іншої. Тоді, говорячи про природні або неприродні шляхи розвитку, дослідження чи будь-якої інтерпретації пізнання як права (А.А. Козловський), праворефлексивних процесів як процесів рефлексій правової свідомості, розглядатимемо природні, коли пізнається природна ідея явища, речі, предмета, суб'єкта, об'єкта, що має першоджерелами ідею людини, її природних прав. У цьому аспекті, за аналогією до розглянутої вище структурно-системної побудови права й правосвідомості, девіантної правосвідомості зокрема, як філософсько-правової категорії, де правова свідомість є підструктуро-підсистемою національної свідомості, а національна свідомість – підструктуро-підсистемою української етнотрадиції [1; 2; 5; 11], є методологічно-функціональні підстави ідентифікувати правовий стан як філософсько-правову підструктуро-підсистему філософської категорії «стан».

У зв'язку з цим виникає запитання про різноджерельний статус понять «стан», «зв'язок станів», «польовий стан», «конфігурація польового стану»: по-перше, у позитивній моделі «діалектико-матеріалістичної» концепції детермінізму і, по-друге, у філософсько-правовій як методологічно-правовій концепції детермінізму. На теоретичну необхідність методологічного введення цих категорій до концепції філософського детермінізму на вітчизняному терені особливо активно

звертали увагу з середини 70-х років ХХ століття такі фахівці: М.О. Парнюк, Я.Ф. Аскін, Ю.В. Сачков, Г.І. Рузавін, Г.А. Свечніков та інші [6; 7; 8; 9; 10], які якісно змінили старі уявлення на нові. Зазначимо, що на старому позитивному рівні філософсько-правовий детермінізм певною мірою ідентифікували філософським аналізом проблеми взаємозв'язків тих фізичних станів, які виявляються в так званих екстремальних закономірностях, що потім відображалися у варіаційних або екстремальних принципах позитивного детермінізму.

У нашому контексті поняття правового стану, праворефлексивного стану є загальною формою процесуальної реалізації правового буття, методологічно-правового існування нерівноважних систем правової природи, набуття ними традиційної, ментально структурованої якісної визначеності. Погоджуємося з думкою Г. Свечнікова про типово філософський характер поняття «стан», яку, очевидно, він зрефлексував з філософсько-методологічних розмірковувань Арістотеля про видозміну «якості», у результаті чого виникає стан – певна форма виявлення якості, яку філософ слушно пов'язує зі структурою, яка, на відміну від поняття «якості», є однорідною й не вимагає необмеженого опису, тобто є немножинною кількісною характеристикою [3, с. 6]. Отже, поняття «правовий стан» завжди є конкретним, у соціальній та рефлексивній площині – історичним, його можна описати за допомогою обмеженого набору параметрів правового стану. Стан праворефлексивної системи як типово правоусвідомленої може бути як задано, так і описано за допомогою формального «простору правових станів», кожна крапка якого є правофігуративною, характеризує знаково-матеріальну законодавчу систему в разі наявності соціологічно фіксованих параметрів праворефлексивного стану. За допомогою простору правових станів правової, праворефлексивної системи легко описувати не тільки конкретно-історичний стан правової системи як процесуально правоусвідомленої, а й певні переходи правової системи з одного стану до іншого, що в нашому контексті позначає зміну конкретно-історичного циклу соціальної активності правової свідомості та її спадкоємності, зміну принципу нелінійності на принцип лінійності і навпаки. Тобто наукове пізнання права як наукове правопізнання через різні правові, праворефлексивні та правоусвідомлені явища пізнає істинну сутність того чи іншого конкретно-історичного правового стану, його параметри, а також механізм виникнення, становлення та зникнення тих чи інших правових станів. Наукове правове пізнання через різні правові явища сприймає істинну сутність правових станів, а теоретична думка фіксує якісну визначеність кожного правового стану, його конкретну видозміну від інших.

Чому за умов еволюційного розвитку правових рефлексій як рефлексій правової свідомості не є важливим у позитивному праві необмежено здійснювати технологічно-методологічні описи правових станів? Річ у тому, що нема потреби враховувати особливо малі, незначні моменти, властивості, ефекти правового усвідомлення, що в позитивній площині правоусвідомлення можна називати ефектом «огрубіння», який є необхідним, навіть ідеологічно обов'язковим моментом позитивного формування формальної теорії. Однак маємо й інший аспект: під час переходу від позитивного правоусвідомлення до філософсько-правового, як по-

внішого, об'ємнішого, еволюційнішого, синергетично опосередкованішого, змінюється апарат і засоби опису філософсько-правового як методологічно-правового детермінізму правових рефлексій. І тоді незначні правові (неправові) моменти, властивості, біфуркації, флуктуації та ефекти набувають важливого значення, такого, що можуть принципово вивести будь-яку систему або структуру правових рефлексій як рефлексій правової свідомості на якісно інший, вищий рівень розвитку. Особливо це стосується, зокрема, прямих та прихованих ефектів девіантної правосвідомості та її спадкоємності, які в позитивній площині правоусвідомлення – неважливі, а в філософсько-правовій – визначальні.

Річ у тому, що правовий стан, як у позитивній, так і в філософсько-методологічній площині, як правило, завжди *має конкретну, конкретно-історичну природу*, яку в позитивному аспекті більше ідеологічно *ігнорують*, а в методологічно-правовому – більше ментально *ідеалізують*, яка може мати домінантними і кількісні, і якісні елементи, джерела та параметри. У нашому прикладі – це різні цикли соціальної активності правосвідомості (у разі домінанти циклової активності правосвідомості, що не збігається з автентичним циклом соціальної активності її спадкоємності, маємо домінанту структурних елементів, джерел та параметрів правосвідомості), які або можуть, або не можуть збігатися зі спадкоємністю правосвідомості, що в цикловій активності (коли цикли соціальної активності спадкоємності мають більшу соціальну активність, ніж соціальна активність правосвідомості) презентує домінанту системних елементів, джерел і параметрів правової свідомості. За умов збігу циклу соціальної активності правосвідомості та циклу соціальної активності її спадкоємності маємо збіг соціальних функцій правової свідомості та її спадкоємності. А саме: спадкоємність правової свідомості, методологічно (системно) «виконуючи» функцію правової свідомості, методично (структурно) її верифікує, спадкоємність у правовій свідомості і правова свідомість мають некризовий цикл соціальної активності, суспільство має громадянську центричну спрямованість, а держава – правоцентрична, правова та демократична. За таких умов джерела права тотожні джерелам закону, право дорівнює законові, тобто панує правовий закон, демократія, громадянське суспільство і правова держава.

Отож поняття стану, прямо співвідносячись з категорією якості, охоплює в ній лише головне, істотне, важливе. У позитивній площині правоусвідомлення – на рівні головного системного елемента, принципу, головної системної функції, у філософсько-методологічному – на рівні головного структурного елемента, принципу, головної структурної функції. Як кількісно-якісна, структурно-системна характеристика права і правової свідомості, поняття «правовий стан» має загальний наслідковий правовий характер, причина якого – правовий характер якісно-кількісної специфіки правових об'єктів і суб'єктів, тобто який виходить зі специфічної сфери функціонального статусу правових суб'єктів і об'єктів. Погоджуємося також із тезою Г. Свечнікова про те, що *стан будь-якої речі є її мірою*, у нашому контексті – *ентропією девіантної правосвідомості в перехідному правозаконодавчому рефлексивному соціумі* [11, с. 53–60], коли дослідник під станом речі

розуміє сукупність усіх властивостей речі [3, с. 122], додамо – *функціональних*. Тоді об'єктивний правовий стан – це кількісно-якісна єдність правових властивостей, міра праворефлексивного існування правової речі в правовій свідомості як соціальному відбитті (В.О. Чефранов) або певної форми (циклу соціальної активності) правової свідомості первинних (фізичних осіб) і вторинних (юридичних осіб) суб'єктів правосвідомості [2, с. 95–101]. Оскільки правовий стан є також і формою існування правових знаково-матеріальних систем (законів), то він має часово-просторові характеристики. У нашому контексті – часово-системні та просторово-структурні праворефлексивні характеристики [11; 12]. Правовий стан тісно пов'язаний з такими філософськими категоріями, як «сутність», «явище», внутрішнє і зовнішнє, відношення.

Говорячи про наявність у понятті «правовий стан» не лише загальних властивостей, а й специфічних, зазначаємо, що загальні властивості мають джерела й доміанти методологічних, філософсько-правових *функцій спадкоємності* правової свідомості, а специфічні мають джерелами і доміантами методичні, позитивні функції правової свідомості як функції конкретно-історичного циклу соціальної активності правової свідомості [1], але за будь-яких умов до поняття «правовий стан» найближчим є поняття «правова структура». Про це слушно зазначає В. Капітон, З. Августінек, О. Разумовський, Г. Свечніков, частково Б. Пахомов та ін. [8, с. 104–111].

Отже, «правовий стан» є філософсько-правовою категорією, яка ідентифікує поліфонічні форми праворефлексивного існування правових систем будь-якої ментальної природи, набуття ними лише їм властивої якісної визначеності, що має джерелами ментальність того соціального субстрату, яка національно цілепокладає специфіку правової свідомості первинних суб'єктів (фізичних осіб) правової свідомості як специфіку їхніх конкретно-історичних ментальних прав, які створюють мінімальну робочу світоглядну дистанційну асиметрію до відповідних конкретно-історичних ідеологічних прав вторинних суб'єктів (юридичних осіб) правової свідомості. У праворефлексивному пізнанні як законоусвідомленому праві презентовано, соціально відображено, соціологічно описано за допомогою соціальної діагностики певних параметрів, відносно ідентифікації стійких просторово-кількісних і системно-якісних парадигмальних характеристик конкретно-історичного циклу соціальної активності правової свідомості як конкретно-історичної спадкоємності правової свідомості, тобто в парадигмальних характеристиках правових рефлексій здійснюється загальна якість правової свідомості як загальна якість правового стану – її ментальна опосередкованість як *стійка характеристика істинності функцій правових рефлексій в активному правовокультурному середовищі*. Специфічні властивості правового стану виявляються в тому чи іншому циклі соціальної активності правової свідомості, який ідентифікується, легітимізується та законодавчо здійснюється в конкретно-історичній, ментально сформованій спадкоємності правової свідомості, але не обов'язково ментально структурованій. Вона може бути структурована як маргінально-ментально, маргі-

нально-ідеологічно, так і тотально, тоталітарно-ідеологічно, за зразком, наприклад, радянської ідеологічної правосвідомості.

Думаємо, що в нашому контексті відносно знімається досить старе діалектичне упередження щодо певної невідповідності об'єктивного правового стану та його, наприклад, наукового відбитку в людській свідомості, ураховуючи нашу філософсько-правову як методологічно-правову позицію до ідентифікації правового стану на рівні правових рефлексій як рефлексій правової свідомості. Підкреслимо також, що поняття стану більш характерне для синергетики, яка презентує типово характерні для філософсько-методологічної як філософсько-міждисциплінарної методології сучасні наукові дослідження процесів рефлексивного права як типово правоусвідомленого. Однак процесуальний розвиток права відбувається як синергетизоване творення численної кількості законодавчих проекцій різноджерельних правових рефлексій як різноджерельно правоусвідомлених, але обмежене техніко-технологічними можливостями як до здійснення, так і до сприйняття таких рефлексій правової свідомості, бо за певним максимальним порогом їхнє здійснення зумовлює в позитивному правоусвідомленні їхнє комунікативне несприйняття. Це комунікативне несприйняття можливе тому, що позитивний рівень правоусвідомлення не спроможний швидко правомірно адекватно-вимірювально оцінювати, законорефлексивно адаптувати та знаково-матеріально легітимізувати ті правові рефлексії, що мають іншу, вищу частоту хвиль правової свідомості, яка випереджує хвилі правових рефлексій техніко-технологічного плану, коли останні в знаково-матеріальному аспекті не встигають фіксувати в маргінальних нормах законів акти девіантної правової свідомості з кризовими циклами соціальної активності в певному правовому стані, ідеологемно створюючи в такий спосіб актуальні праворефлексивні утруднення істинного нормового правоздійснення в правовій свідомості як світоглядну базу «білих плям» у законодавстві. Теоретично вони залишаються поки що невитребуваними маргінальними правовими нормами як актами девіантної правосвідомості, практично – «білими плямами» в чинному законодавстві [12, с. 12–17]. У цьому аспекті доцільніше говорити про систему правових станів, які традиційно характерні для синергетичного середовища – типового правокультурного, соціологічно налаштованого до здійснення актуальних праворефлексивних трансгресій як трансгресій української правосвідомості, яка є девіантною. Тоді ця система правових станів за один і той самий техніко-технологічно, наприклад, соціологічно фіксований час, маючи різні частини правових рефлексій, зв'язаних у їхній правоусвідомленій комунікації в певну систему процесуального права, на рівні, наприклад, теорії права, елементи такої правоусвідомленої системи можуть перебувати в різних конкретних станах: соціологічних, теоретичних, ідеологічних та ін. Так, ментально структурована спадкоємність української правової свідомості як системна функція правових рефлексій, соціологічно презентована в домінантних нормах національного закону серед інших правових норм як ментальна система процесуального українського права і як багатоступенево здійснений за багатоцикловими правовими проекціями правовий стан, за один і той самий техніко-технологічно, соціологічно фіксований час, ма-

ючи різні частини (часові, просторові, наукові, законодавчі, історичні та ін.) правових рефлексій, зв'язаних у їхній правоусвідомленій просторовій комунікації в певну систему процесуального права в теорії, історії, філософії права, елементи такої правоусвідомленої системи можуть перебувати в різних конкретних станах: соціологічних, історичних, філософських та інших. Але у зв'язку з тим, що позитивне правоусвідомлення як актуальне методично-правове *є необхідним*, а філософсько-правове як методологічно-правове *є достатнім* рівнем теоретичної соціалізації правових рефлексій як рефлексій правової свідомості, лінійне позитивне правоусвідомлення традиційно, в «організаційному» аспекті, початково поверхово виокремлює один з перших, як правило, типово остаточно національно не соціалізованих на певному ментальному терені, *правових станів правових рефлексій як пріоритетно нормово соціалізованих, але методологічно «недорозвинених» стосовно правової ідеї в достатньому, методологічно-правовому (філософсько-правовому) розвитку методологічним детермінізмом, ідентифікований «правовим порядком», який за динамікою або прогресивної, або регресивної (прогресивної, коли цикли соціальної активності правових рефлексій, змінюючись у бік збільшення соціальної активності, трансформуються в типово правоусвідомлені на дотехнічно-технологічному, але соціологічному цикли соціально діагностичній ідентифікації соціальної активності правових рефлексій, тобто стають правовою функцією свідомості) соціальної активності спадкоємності функцій правових рефлексій як правової свідомості може еволюціонувати (або деградувати) як до ментально структурованих, філософськи-методологічно опосередкованих, так і до ідеологічно сформованих, комунікативно структурованих правових станів правової свідомості. Упродовж перших правових станів правових рефлексій до останніх правових станів правової свідомості через зміну, у бік збільшення, циклів соціальної активності, їхньої соціологізації, різноджерельної соціалізації та ментальної націоналізації, ідеологічно-ментального творення соціальної спадкоємності, формується ієрархія праворефлексивних станів як ієрархія правоусвідомлених станів або правових станів правової свідомості, здійснюється зміна принципів лінійності на нелінійність і навпаки.*

Отже: 1) окреслюючи напрями позитивного й методологічно-правового (філософсько-правового) правоусвідомлення, здійсненого за напрями лінійного позитивного і нелінійного методологічно-правового (філософсько-правового) детермінізму, як граничні, парадигмально зумовлені динамікою трансгресивного розвитку теоретичні рефлексії правової свідомості з приводу трансформаційної еволюції філософської категорії «стан», як концептуально-методологічної, в прикладну категорію «правовий стан», визначаємо за структурно-системною аналогією категорію «правовий стан» як підструктуро-підсистему філософської категорії «стан», що гранично, методо-методологічно існує у сфері філософсько-правового як методологічно-правового детермінізму, а у зв'язку з цим як філософсько-правова категорія; 2) запропонована контекстуальна проблема граничної парадигми позитивно-правового – філософсько-методологічного як філософсько-правового чи методологічно-правового статусу категорії «правовий стан» має оптимальну

перспективу – перспективу до раціонального розв’язання у філософсько-правовій площині актуальних концепцій детермінізму, презентованій у методології трансцендентального синтетичного філософування.

1. *Дмитрієнко Ю.М.* Посттоталітарна опозиція права і закону: світоглядна інтервенція принципу лінійного розвитку правової свідомості // *Державо і право. Збірник наукових праць.* Вип. 20. – Київ: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2003. – С. 39–45.
2. *Дмитрієнко Ю.М.* Девіантна правосвідомість: концептно-корелятивна динаміка // *Правова держава. Щорічник наукових праць.* – Вип. 4. – Київ: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2003. – С. 95–101.
3. *Свечников Г.* Категория причинности в физике. – М., 1961.
4. *Аристотель.* Метафізика. – М.-Л.: Политиздат, 1934.
5. *Дмитрієнко Ю.М.* Сучасна методологія трансцендентального синтезного філософування: перспективи синергетики правосвідомості як посттоталітарної методології девіантних праворефлексій // *Нова парадигма. Альманах наукових праць.* Вип. 33. – Запоріжжя, 2002. – С. 79–99.
6. *Августинек З.* Физический детерминизм // *Закон, необходимость, вероятность.* – М., 1967.
7. *Разумовский О.* Симметрия, инвариантность, структура. – М., 1967.
8. *Пахомов Б.* К проблеме причинности в квантовой механике // *Вопросы философии.* 1958. – № 9. – С. 104–111.
9. *Столяров В.* Процесс изменения и его познание. – М., 1966.
10. *Капитон В.* Понятие «состояние квантовой системы» и категория сущности и явления. – М., 1971.
11. *Дмитрієнко Ю.М.* Перспективи ентропії девіантної правосвідомості // *Перспективи. Науковий журнал.* – № 4 (20)' 2002. – Одеса: Південноукраїнський державний педуніверситет ім. К.Д.Ушинського, 2003. – С. 53–60.
12. *Дмитрієнко Ю.М.* Маргінальна правова норма як акт девіантної правосвідомості // *Державо і право. Збірник наукових праць.* – Вип. 18. – Київ: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2003. – С. 12–17.

A CATEGORY OF «A LEGAL STATUS»: A PROBLEM OF THE METHODOLOGICAL – LEGAL (PHILOSOPHY - LEGAL) STATUS

Yurij Dmytriienko

*International academy of sciences of ecology and safety of vital functions,
Kharkov, 202, Liudvig Svoboda Avenue 39-440, E-mail: nayira@starnet.com.ua*

The miscellaneous methodological fundamentals of legal consciousness of social life are tendered, the methodological – legal signs of idealized definition of a category of «a legal status» are determined.

Key words: legal status, legal consciousness, eligibility of legal consciousness.

Стаття надійшла до редколегії 08. 04. 2004

Прийнята до друку 10. 08. 2004